

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Collegium Universi Juris Canonici

Engel, Ludwig
Salisburgi, 1693

33. De Privilegiis & Excessibus privilegiatorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61596](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61596)

ione, uti sunt servitus *alium non tollendi: non officendi luminibus, vel prospiciendi*. Circa prescriptionem tamen harum servitutum obiter hic est notandum, non hoc ipso cenferi praescriptas servitudes, quod vicinus longissimo tempore nihil in domo propria est aclus meræ facultatis, contra quem non inducitur praescriptio, nisi aliquando aedificare volentem vicinus bonâ fide credens se jus habere prohibuerit, & acquirerit, ac per id vicinus prohibens quasi possessionem servitutis in domo vicini consecutus sit, sine possessione enim non currit praescriptio *juxta Regulam 3. in 6.* Et dictum est superius in *Libro II. in Tit. de Praescriptionibus. §. 2.*

II. Si ex novo aedificio vicini aedibus non tantum quaedam incommoditas, sed etiam periculum damni & ruinae immineat, rectè tunc aedificanti nuntiatur novum opus, ut cautionem *damni infecti* praestet, scilicet se compensaturum omne damnum, si quod ex aedificio alteri evenierit. *l. 1. §. nuntiatus. 17. ff. h. t. juncto toto tit. ff. de Damno infecto.* Dicitur *damnum infectum*, quod nunquam factum est, futurum tamen timetur. *l. 2. ff. eodem tit.*

III. Si quis tantum ad vicini emulationem ejus aedes obscurare, aut novas fenestras contra domum, vel hortum ejus aperire vellet. Praesumitur autem ad emulationem facere, si ipsi aedificanti talis structura non adfert utilitatem, *non est enim in aedibus hominum indulgendum, qui nihil agunt, quam ut noceant.* ait JC. in *l. fundo. 38. ff. de Rei vind. Menoch. de Arbitr. cas. 156. & de Praesumpt. lib. 6. praesumpt. 29. n. 28.*

TITULUS XXXIII.
De Privilegiis & Excessibus
Privilegiatorum.

§. I.

SUMMARIA.

1. Privilegium quid?
2. Privilegium aliud clausum in Corpore Juris, aliud extra, & quid intersit?
3. Privilegium aliud reale, aliud personale, aliud corporale, aliud communitatis personale.
4. Quid si dubitetur de qualitate privilegii?
5. Privilegium aliud contra, aliud sine jure.

PRVILEGIA describuntur in *terminologia nominis: in cap. 3. tit. 1. de Privilegiis*, quod sint *leges privatarum, quae privatae leges*: est enim privilegium jus, vel indultum singulare in certa perone, vel causa gratiam a superiore concessum. licet vero privilegium in se spectatum distinguatur a lege communi, quod haec communitè pro omnibus lata sit, privilegium vero certarum tantum personarum favorem respiciat, nihil tamen impedit, quin lege communi privilegium continetur, quatenus in privilegium ab omnibus aliis fecatur, et personis privilegiatis servetur.

Unde dividitur I. Privilegium, quod dicitur sit *clausum in corpore juris*, aliud dicitur *per speciale rescriptum Principis*. *Clausum in Corpore juris* est, quod inter alias leges Corpori juris insertum est, prout sunt privilegia Ecclesiarum & Ecclesiasticorum, quae habentur passim tum in jure Canonico tum etiam Civili. *in tit. Cod. de SS. Eccl. & C. de Ep. & Cler.*

Privilegium studioforum, ne coram alio Judice, quam Magistratu Academico conveniantur. *ausk. habita. Cod. Ne filium pro parte*

part. & plura alia, ut privilegia pupillorum, minorum, militum, fisci, creditorum & similia.

Ecce contra privilegium datum per speciale scriptum Principis dicitur illud, quod extra Corpus juris certa alicui personae, communitati, vel loco per speciales literas, vel diploma Bullam vel indultum concessum est.

Inter utrumque privilegium quoad effectum hoc interest, quod privilegium clausum in Corpore juris non debeat Judex ignorare, & propterea si contra tale privilegium privilegiato comparitionem in Judicio, vel quid aliud injungat, non teneatur privilegiatus obtemperare. c. 5. & 7. de Excessibus Prælatorum. Si vero Judex mandet, vel aliquem citet contra privilegium specialiter extra Corpus Juris impetratum, quod cum sit tacti, ignorari potest, privilegiatus teneatur saltem pro reverentia Judicis comparere, & privilegium suum exhibere. c. cum persona, 7. h. r. in 6. & l. si quis ex aliena. 5. ff. de Judiciis.

Deinde privilegia extra Corpus Juris plerumque sunt temporalia & stricte interpretationis, nec extenduntur ultra personas, quibus concessa sunt: privilegia vero clausa in Corpore Juris ordinariè sunt perpetua, & recipiunt interpretationem, ac aliquando ex paritate rationis extensionem, sicut ipsæ leges communes, prout à privilegio uni causæ pæve vel favorabili concessio rectè possit deduci argumentum ad aliam similem causam ex communi DD. sententia tradidi, de Privilegiis Monasteriorum. privilegio 36. Laurent. de Franch. de Contror. Regular. p. 2. g. 96. & sibi Palsqual. in addit.

II. Dividitur privilegium, quòd aliud sit reale, aliud personale. l. privilegia. 196. ff. de R. I. Reale dicitur, quod directè & principaliter conceditur respectu rei, loci, muneris, vel dignitatis, in consequentiam

autem personis, quæ talem locum, rem vel officium habent: cujusmodi sunt privilegia immunitatum à solvendis decimis vel tributis, aliæque prerogativæ & jura specialia certis prædiis aut officiis concessa; & quia talia privilegia coherent rei, transeunt ad quoscunque Successores & Possessores.

Personale est, quod principaliter personæ sine contemplatione rei concessum est, & propterea etiam personam sequitur, & cum personæ extinguitur. d. l. privilegia. & c. privilegium. 7. de R. I. in 6. Sed hoc, si privilegium sit mere personale uni certæ singulari personæ concessum; sunt enim quædam privilegia quasi mixta, quæ scilicet certo corpori aut collegio personarum conceduntur, & idèd à quibusdam privilegia corporalia nuncupantur, atque hæc non tantum penes eos manent, qui de factò in tali corpore vel collegio vivunt, sed etiam ad successores eorum transmittuntur. Aliam etiam privilegiorum personalium speciem constituunt cum Sylvestro V. privilegium. g. 2. quæ vocant communiter personalia, quando nec uni singulari personæ, nec certo corpori, sed certo generi personarum, uti minorennibus, militibus, & fæminis, privilegium concessum est, quæ aliquando etiam ad heredem eatenus transeunt, ut illis hæres saltem ex persona defuncti, & circa casus, qui jam tunc in vita ejus evenerunt, uti possit. Ita si minor ex contractu læsus & intra tempus restitutionis mortuus sit, beneficium restitutionis in integrum etiam heredi ejus indulgetur. l. nos solum. 6. ff. De in integrum restitut.

Sed quid si dubitetur, an personale vel reale sit privilegium? R. Ante omnia formam verborum benè attendendam esse, an principaliter in rem, vel conditionem, vel potius in personam dirigantur. Ita si privilegium detur alicui Prælato sub nomine digni-

Ppp ppp

digni-

dignitatis v. g. Tibi Episcopo Salisburgensis: non exposito vel saltem postposito nomine proprio, censetur *reale* & dignitati concessum. *arg. c. quoniam. 14. de Officio Delegati. Panorm. in c. mandata. 6. de Presumpt. n. 2.* Item etiam natura privilegii consideranda erit, an sit tale, quod ordinariè etiam successoribus concedi soleat, vel non. Quòd si neque ex his satis appareat, communiter distinguitur, an privilegium sit *odiosum*, ut quia contra jus commune, vel in alterius præjudicium, vel an sit *favorabile* continens meram gratiam citra alterius præjudicium? Priori casu censetur *personale*, juxta regulam, quòd odia restringenda sint, & quæ à jure exorbitant, non debeant trahi in consequentiam, *c. odia. 15. & c. qua à jure. 28. de R. I. in 6.* Posteriori verò *reale*, & habebit locum, quòd dicitur. *in c. 16. de R. I. in 6. decet concessum à principe beneficium esse mansurum. & in l. 3. ff. de Constitut. Principum.* beneficium Principis quàm plenissimè interpretari debere.

Hinc colligitur *tertia* divisio, quòd aliud privilegium sit *contrajus*, & consequenter strictæ interpretationis, ut exemptio à solvendis decimis, à jurisdictione Ordinarii &c. aliud sit *ultrajus*, & interpretationis largioris, veluti potestas absolvendi à refervatus, dispensandi &c. quando scilicet ipse actus sive materia privilegii, non est quidem in se jure prohibita, sed tamen non nisi certis personis concessa.

IV. Dividitur, quòd aliud sit datum *ad preces* sive supplicationem privilegiati, aliud *motu proprio*, quòd posterius tunc tale censetur, si hæc ipsa clausula (*motu proprio*) literis privilegii inserta sit, etiamsi fortè privilegiatus per se vel per alium pro ea supplicaverit. Textus & Gloss. *in c. si motu. 23. de Præbendis. in 6.* Est autem inter utrumque notabilis differentia, quòd privilegium

motu proprio concessum non tantummodo favorabilius & plenissime interpretationis. *c. quamvis. 4. cum ibi motu proprio Gloss. in Verbo plenissimè. de Præbendis. in 6.* sed etiam non possit subreptè obreptè argui *d. c. si motu.* Econtra verò, quòd dicta clausula simpliciter ad preces conceditur, corrumpit propter falsa narrata, vel tantam veritatem, quæ de jure aut jure expressi debuisse: subintelligitur etiam per illa tacita conditio: *si preces curantur nitantur. c. 2. & passim. de iust. pro.*

Quinta demum divisio est, quòd quædam privilegia sint *merè gratiosa*, quòd non *remuneratoria*, vel sub rectoris privilegii obligatione ad aliquid datum faciendum concessa, adeoque *conventionalia*. Priora habent tacitam conditionem, quoad Principi vel Successori placuerit: posteriora verò, maxime conventionalia ad instar aliorum conventionum sunt perpetua, & non nisi ex urgenti causa ad bonum publicum pertinere possunt.

§. II.

Qualiter acquirantur Privilegia.

SUMMARIUM.

6. Ad privilegii concessionem an requiratur scriptura & ibi de Reg. Cancell. 25. & 27. quod in quibus formis operentur.
  7. Quomodo possit privilegia concedere?
  8. Privilegia non subditi concessa nequeant referri.
  9. De communicatione Privilegiorum.
  10. Privilegium an præstet à tempore data, sive non.
  11. Privilegium acquiratur consuetudine & prescriptione.
- Alia Summaria post §. III.

PRImus acquirendi modus est ipsa *actio* concessio superioris, ad quam ex communi DD. sententia non requiritur scriptura, sed etiam oretenus facta subsistit. Textus

Clem. audum. 2. s. nos etenim. & ibi Gloss. in v. verbo. de Sepulturis. Extrav. c. si Dominici 3. de Panit. & rem. ff. Zoel. h. t. num. 3.

De studio tamen Curiae Romanae & ex Regulis Cancellariae Apost. Gratiae ante expeditionem literarum dicuntur *informes*, & nulli suffragantur dispensationes in iudicio vel extra, antequam super iis literae Apostolicae sint contestae: quia quod S. Pontifex in signatura ad libellum supplicantis simpliciter per verbum fiat concedit, id deinde primitim in literis Apostolicis cum certis clausulis extenditur vel limitatur. Vid. *Reg. Canc. 25. De non iudicando juxta formam supplicationis, sed literarum expeditionum, & reg. 53. ut nulli suffragetur dispensatio, nisi literis contestatis, & utrobique Joann. a Chokier in Comment. in reg. Canc.*

Utrum autem saltem in foro conscientiae ut liceat dispensatione vel gratia ante literarum expeditionem dubitatur? Negativa videtur verior Joanni a Chokier ad d. reg. 53. n. 21. eo quod a tempore Pii V. in illa regula addita sint verba, *in iudicio vel extra cuiquam suffragetur &c.* allegat Garc. de Benef. p. 4. c. 1. n. 13. Et haec sententia tutior est. Altera tamen affirmativa non est improbabilis, quam docet Abbas, Rebus. Gutierrez & alij apud Chokier d. l. sub n. 10. & citati apud Zoel. h. t. n. 4. quibus adde Paulum Laym. in *Theol. mor. lib. 1. tract. 4. c. 23. sub n. 10.* Ratio adjungi potest, quod gratia quoad suam substantiam (licet non quoad omnes qualitates) dicatur perfecta per solam signaturam. Barb. *Jur. Eccles. n. 11. lib. 3. c. 13. n. 199.* & quamvis Pontifices novissime addant in regula, *in iudicio vel extra*, tamen istud verbum *extra*, potest habere alium sensum, quam ut forum conscientiae respiciat: ne v. g. Episcopus vel

parochus possit extra judicialiter procedere secundum gratiam ex sola signatura.

Nomine autem superioris, qui privilegia concedere valeat, praeter summum Principem veniunt etiam inferiores Domini, saltem circa tales materias, de quibus ipsi legem vel statuta concedere possunt. Neque refert, an privilegiatus sit subditus privilegiantis, dummodo materia privilegij sit sub ejus jurisdictione: ita potest Princeps alicui extraneo concedere privilegium, ut in suo territorio sit liber a solvendis vectigalibus, ita Imperatores multa privilegia partim in jure communi, partim per specialia diplomata Ecclesiis & Ecclesiasticis concesserunt, quamvis non sint sub jurisdictione saecularium Principum. *cap. quaquam. 4. de Censibus in 6.* Imo volunt DD. privilegium concessum non subdito, & in specie Ecclesiis habere naturam pacti, consequenter revocari non posse. *Gloss. in cap. 16. de R. J. in 6. vers. ex hac regula. Innocent. & Panorm. & Felin. in c. novit. 13. de Judiciis. Zoel. h. t. n. 39.*

II. Acquiritur privilegium per *communicationem*, quando superior privilegium, quod uni simpliciter concessit, etiam ad alterum extendit; ita privilegia unius Universitatis, vel Religionis solent communicari alteri Universitati vel Religioni, prout in *Lib. II. in Tit. 2. de Foro competent. dixi* huic nostrae Univeritati in diplomate Pontificio & Caesareo communicata esse omnia & singula privilegia aliarum Universitatum Italiae, Galhae & Germaniae, *non solum ad earum instar, sed pariformiter, & aequae principaliter &c.* Alia quoque exempla communicationis privilegiorum sunt in *c. 2. b. t. in 6. l. omnia. 35. Cod. de Episcopis & Clericis. in l. penult. Cod. de Advocatis diversorum iudiciorum.* & specialem tractaturam

tum de Privilegiis ad instar, id est, communicatis scripsit Horatius Mandolius.

Est autem notandum, quod regulariter hæc communicatio privilegiorum tantum intelligatur de presentibus tempore communicationis, & non comprehendat nova privilegia, qua priori privilegiato post communicationem accesserunt: nisi amplitudo verborum communicationis sit talis, ut inde possit colligi mentem privilegiantis fuisse etiam circa futura. Econtra si privilegio ad instar, sive communicationi addantur nova quadam privilegia, non propterea gaudebit isdem prior privilegiatus, cujus privilegia communicata sunt: quia dantur secundo privilegiato sine respectu ad primum, & alias privilegia ultra personas, vel res expressas ordinariè extendenda non sunt.

Quod si Privilegium alteri communicatum penes primum privilegiatum profus abrogetur, vel restringatur, non nocet secundo privilegiato per communicationem: quia hujus privilegium dependet quidem à priori in productione, sed non in conservatione, sicut rectè docet Suar. de Legibus. c. 15.

12. *Queritur* hoc loco, an privilegium statim effectum suum habeat à tempore collationis, vel potius tunc primum, quando devenerit in privilegiati notitiam ab eoque acceptatum fuerit? v. gr. an privilegiatus super decimis & tributis non solvendis possit cessare in solutione decimarum vel tributorum à die dati, vel potius accepti privilegij? Communior sententia distinguit, an superior per se, & motu proprio, vel etiam ad instantiam alicujus tertii, sine mandato tamen privilegiati contulerit privilegium, vel an privilegiatus ipse vel per epistolam vel Procuratorem pro eo supplicaverit? Primo casu non habebit effectum privilegia ante acceptationem, sicut qualibet alia do-

natio, vel beneficii collatio, l. absentis ff. de Donat. qui assenti 38. ff. de dimittenda possessione. c. si tibi assenti, in a. Preb. in 6. nisi superior velit privilegium statim effectum suum habere, quod ad voluntatem dependet. Altera autem ex parte à die collationis incipit effectus: tunc quando privilegiatus supplicat, & superior concedit, iam adest motus superioris, & consequenter perfecta donatio, ut notat Silvester V. Privileg. n. 16. Summa Matrim. lib. 3. diff. 36. Vult tamen quod dixi in Lib. IV. tit. 3. n. 17. nisi superior pro & contra latus expendit, in materia illam questionem, an licentia superioris pro rocho data aileo Sacerdoti ad celebrandum Matrimonia debeat necessario per hunc notuisse?

III. Acquiritur privilegium constitutione vel præscriptione, præteritum illius initium hominum memoriam excedit, communiter ipsi privilegio appropinquat. Text. & DD. inc. novis. 13. de Juris in c. super quibusdam, de Verborum significat. Sed & minori tempore videtur contra privatos 30. contra Ecclesiam 40. in hoc spatio privilegium vel exemptio dicitur describi potest. cap. de quarta c. rem. de Prescript. cum modo ille censetur adesse, que in tit. de Consuetudinibus Prescript. traduntur.

§. III. Qualiter amittantur Privilegia

SUMMARIUM.

14. Privilegium amittitur per interitum personarum res privilegiata.
15. Gratia non expirant morte concedentis, & indulgetur confrenat beneficiis vel huiusmodi.
16. Privilegium amittitur per abusum, & si non esse notandum.
17. Privilegium amittitur per renuntiationem, si non, nisi concernat publicam utilitatem.

18. Exempti an & quando sua exemptioni renuntiare possint, & quanta prescriptio currat contra exemptionem?

19. Late examinatur difficultas quaestio, quando per renuntiationem tacitam, non usum, aut usum contrarium amittantur privilegia & ubi singularis interpretatio c. si de terra 6. h. t.

20. Privilegium quando cesset cessante causa finali

21. Revocatio quando & qualiter amittantur privilegia

Alia Summaria post §. 4.

14. **A**mittitur privilegium I. per *interitum personae*, aut *rei privilegiate*; Personae quidem, si privilegium personale, rei vero, sit reale sit. Veruntamen non indistincte per interitum rei interit etiam privilegium reale, sed tunc demum, si vel autoritate superioris, vel aliunde sine spe refectionis res privilegiata destruat. Si vero per ruinam, bellum, aliumve casum domus v. g. privilegiata corruat, conservantur ejus privilegia, & reviviscunt, si deinde reficiatur. *l. ad s. 73. ff. de Contrabenda emptione. Gloss. in c. 7. in V. privilegium personale. de R. J. in 6.*

E converso per mortem superioris privilegium concedentis regulariter non amittitur ipsum privilegium, etiamsi superior re integra, id est, antequam privilegiatus suo privilegio utatur, decesserit, juxta receptum juris axioma, quod *gratie etiam re integra morte concedentis non expirant. c. si super. 9. de Officio deleg. in 6. c. si cui nulla. 36. de Præbendis in 6.* ita si quis obtinuerit privilegium à Pontifice vel Episcopo absolvendi in certis casibus, poterit uti suo privilegio etiam post mortem Pontificis, vel Episcopi concedentis.

Exceptionem tamen addit Pontifex *in d. c. si cui nulla. in fine.* circa gratiam, quæ datur per viam commissionis live delegationis, quæ non tendat in ipsius Commissarii, sed alterius tertii favorem v. g. ut alicui personæ certæ causâ cognitâ de beneficio

provideat, dispensationem concedat, qualis *gratia facienda* dicitur, & expirat morte concedentis re integrâ, antequam delegatus commissionem suam executioni mandaverit: sicut idem etiam accidit in rescriptis justitiæ, per quæ causa aliqua judicialis ad commissionem Papæ spectans inferiori committitur, & delegatur, ejus delegati officium expirat morte delegantis re integrâ, *c. relatum. 19. & c. gratum. 20. de Officio delegati.* Distinguitur autem *gratia facienda* à *gratia facta*, de qua *in c. si super. 9. de Offic. de leg. in 6.* quod per illam tantum provitio vel dispensatio &c. quam executio demandetur, in hac autem gratiam ipsam perficiat Pontifex, & tantum alteri ejus executionem committat, quæ proinde gratia, cum jam in vita S. Pontificis fuerit perfecta, debet etiam post mortem ejus executioni mandari.

Censetur præterea aliquando gratia per viam commissionis data esse in favorem ipsius commissarii vel delegati, si universalis commissio ad plures causas facta sit v. g. ut semper autoritate Papæ talis de beneficiis reservatis aliis providere, vel in certis casibus dispensare possit, quæ morte concedentis non expirat. *d. cap. si cui nulla. & ibi Barb. in Collect. DD. num. 1. Latè Sanch. de Matrimon. lib. 8. disp. 28.* Quid autem circa indultum conferendi beneficia reservata speciale ex *Reg. 15. Cancell.* videatur inferius n. 21.

Præterea etiam videtur addi posse illa limitatio circa privilegium motu proprio concessum, quod per superius dicta ad effectum producendum juxta communem requiratur utriusque consensus, & privilegiati notitiam, & acceptationem, si ergo mors concedentis præveniat acceptationem, interumpit voluntatem ejus, & consequenter deficit utriusque consensus, *arg. l. absentis. 16. de Donationibus. junctâ l. 4. ff. Locati.*

16 II. Amittitur privilegium *per abusum* privilegiati, si occasione privilegij delinquat, veluti si quis spe immunitatis in Ecclesia crimen committat. *c. ult. de Immunitate Eccles. c. ubi. 7. dist. 54.*

III. Si privilegium cedere incipiat in grave aliorum vel communitatis detrimentum, saltem per sententiam revocari potest. *c. suggestum. 9. de Decimis. & c. penult. de Clericis non residentibus.*

17 IV. *Per renuntiationem expressam*, quæ fit per pactum, aut verbis expressis etiam amittitur privilegium; quia quilibet potest favori pro se introducere renuntiare. *l. penult. Cod. de Pactis.* Sed hoc, si privilegium præcisè favorem particularis personæ respiciat, secus verò si principaliter concessum sit in favorem publicum, vel certi Ordinis, aut communitatis, vel si alterius, quàm solius privilegiati interesse in tali privilegio versetur, quemadmodum Clerici privilegio *fori & Canonis* in honorem totius Ordinis Clericalis concessio renuntiare nullatenus possunt, *c. si diligenti. 12. de Foro competenti & c. contingit. 36. de Sentent. excom.* Item etiam exempti suæ exemptioni in præjudicium summi Pontificis, cujus jurisdictioni immediatè subsunt, renuntiare non valent. *Panorm. in c. cum tempore 5. de Arbitris.* Hinc etiam est, quòd contra talem exemptionem non nisi centenaria præscriptio, quæ sola contra Romanam Ecclesiam currit, amittatur. *Arnold. Rath. Professor quondam meus colendiss. in Tract. de Usucap. assert. 38. Faek. lib. 1. consiliorum. consilio. 56. per textum. in c. 4. de Confirmatione utili. & in c. ad audientiam. 13. de Præscript.*

18 Interim, quia privilegium non debet esse onerosum privilegiato, ne quod ob gratiam alicujus conceditur, in ejus dispendium retorqueatur. *contra reg. 6. Juris in 6. idèd graves DD. sustinent, quòd exempti cum*

suorum Prælatorum contentio (vel etiam ne hoc, si à Prælati irrationabiliter cogant subicere se possint Episcopo, ut ab eo solvantur à peccatis ac censuris, vel distinetur cum eis in voto, juramento, integritate, casu quo Episcopus, non autem habitus Ordinis talem facultatem habere. *Hærig. lib. 7. c. 25. n. 2. & lib. 15. c. ult. Molina tract. 3. disp. 61. Laym. in Stat. mor. lib. 2. tract. 4. c. 23. sub. n. 7.*

V. Amittitur Privilegium *per renuntiationem tacitam*, quæ juris interpretatione censetur fieri per non usum privilegij, *et usum contrarium.* Et in hoc quædam sententias DD. facile consentiunt.

Sed difficillima & propter diversitatem usque Juris textus plurimum immixta controversia est, quando temporè ipsius quot actibus ille non usus privilegij, *et usus contrarius* debeat fuisse commensus, ut dici possit privilegium ob *renuntiationem* amissum?

Etenim *in l. 1. ff. de Nondant. ad l. mundinis impetratis à Principi. unde tendo qui meruit decemsi tempore amittit.*

In l. voluntaria. 12. C. de Exco. tor. rescriptis Imper. voluntaria voluntaria privilegij nihil derogant. Consensum exponit Salicet. & DD. committer, quòd habens privilegium, ne recuset tutelas pupillarum suscipere, non perdat cet suo privilegio, si unam voluntaria suscipiat.

In c. cum accessissent. 2. de Constit. de Ecclesia cujusdam Canonici habuerunt statutum à Sede Apost. confirmatum, ne perceriatus, in eorum Ecclesia amplius decimas esset, sed fructus & proventus eorum Canonicos distribuere, rescriptis S. Pontifex, hoc statutum debere in suo robore manere, nisi postea dicti Canonici commoverint, aliquem in primicerium eligere.

In *c. si de terra. 6. h. tit. Alex. III. Ab-*
bati & Monachis S. Andreae Cisterc. Ord.
 decisionem dedit in hæc verba: *Si de terra*
quam habetis in Parochia Canonico-
rum de Plautio, per triginta annos eis deci-
mas persolvistis, eas sibi de cætero inte-
grè persolvatis. Licet enim privilegio-
rum Romano Ecclesie beneficio Fratribus
Cisterc. Ord. indultum fuerit, quòd de
laboribus suis nullas decimas persolvere
debeant: de privilegio tamen indulto
tanto tempore vobis detrahere voluistis:
cum liberum sit unicuique suo juri re-
nunciare, eoque modo non potestis vos in
hac parte tueri. In hoc igitur cap. in
 triginta annorum decursu tacita privilegii
 renunciatio censetur. At

In *c. accedentibus. 15. eod. tit. Innoc.*
 III. de quadraginta annis responsum de-
 dit: *Mandamus, inquit, quatenus si Ab-*
bati & Monachi sufficienter ostenderit,
quòd à Templariis decimas de Terris
prædictis per quadraginta annos conti-
nuè perceperint sine, lite vos ad præsta-
tionem ipsarum Templarios compellatis,
cum enim tanto tempore contra privi-
legia decimas solverint, eis renunciasse
tacite præsumuntur. Quòd si in proba-
tione defecerint, ab ipsorum impetitione
Templarios absolvatis.

Circa istorum textuum diversitatem va-
 rias excogitarunt conciliationes & re-
 solutiones, uti videri est apud Gloss. Pa-
 norm. & Barbol. cc.

Prima conciliatio est Summarii in *d. c.*
accedentibus. 15. n. 4. quòd quidquid sit
 de jure Civili, de jure Canonico privilegia
 Ecclesiarum olim quidem tempore Alex.
 III. fuerint extincta lapsu triginta annorum,
 com & alie præscriptiones rerum Eccle-
 siasticarum olim nonnunquam 30. annis
 fuerint admittæ. *c. Sanctorum. 3. de Præ-*

scripti. id tamen postea per Innoc. III. in
dict. c. accedentibus. ad 40. annos fuerit
 extensum. Verum hæc sententia aliis non
 immeritò displicet, eò quòd longè ante
 tempora Alex. & Innoc. III. ab Antecesso-
 ribus Pontificibus & Justiniano Imper. præ-
 scriptio quadragenaria fuerit introducta.
c. 2. causa 16. q. 5. c. de quarta. 4. & c. illud.
8. (quod cap. est ipsiusmet Alex. III.) de
Præscript. aurb. quas actiones. C. de SS.
Eccles. Et d. c. Sanctorum. Summarius
 & Gloss. de præscriptione Ecclesie contra
 privatam interpretantur, ad eum modum,
 quo de jure Civili præscriptio 30. annorum
 datur. *tit. Cod. de Præscript. 30. annorum.*

Alterà solutio est Gloss. in *d. c. acce-*
dentibus. in V. per XL. annos. quòd privi-
 legia perdantur eodem tempore, quo præ-
 scribitur contra jus commune, quòd verò
 in *d. c. si de terra. triginta annorum, & in*
c. accedentibus. quadraginta annorum mē-
 tio fiat, non esse dispositionem juris sed
 narrationem facti, quia scilicet in facti con-
 tingentia illorum Capitulorum ita accidit,
 quanto autem tempore contra jus commune
 præscribatur Glossa ulterius non decidit.

Barbosa in *d. c. si de terra. quamvis n. 4.*
 præfatam Glossæ interpretationem rejicere,
 tamen deinde *sub. n. 7.* planè cum eadem
 convenire videtur: dicit enim se existima-
 re, quòd allegati textus nec in tempore 30.
 nec 40. annorum, sed in tacita renunciatio-
 ne se fundent, & istius tacite renunciatio-
 nis præsumptio ex non usu vel usu contrario
 longo tempore etiam duntaxat decem anno-
 rum contra ipsas quoque Ecclesias inducatur.

Paulus Layman. in *Theol. moral. lib. 1.*
tract. 4. cap. 23. n. 21. cum Suarezio &
 aliis, quos citat, facit distinctionem inter
 privilegia *affirmativa*, quæ scilicet dantur
 ad aliquid faciendum, uti est privilegium
 nundinarum, vectigalium exigendorum &c.

& inter

& inter privilegia *negativa*, quæ sunt ad non faciendum v. g. immunitas à solvendis decimis, vectigalibus &c. Illa de *affirmativa*, si alius sint onerosa, censet amitti per *non usum* lapsu decennij. *arg. d. l. i. ff. de Nardini*. nam & privilegium nundinarum inter onerosa numerat Gloss. pen. in c. ut privilegia. 24. h. t. cum saltem oneri sint Mercatoribus incolis, quo minus propter adventum exterorum res suas distrahere & lucrum captare valeant. Modo tamen utendi occasio fuerit, alioquin non volenti agere non curret præscriptio, ut si habens jus gladii longo tempore nullum malefactorem ceperit. Vid. Gail. lib. 2. observ. 60. n. 6. Ita vero *negativa* ait duplici via amitti posse, vel per viam præscriptionis (quod maxime procedit, quando Adversarius aliquis est in possessione contra privilegium, ut in d. c. *accidentibus*) & tunc Ordinarium tempus præscriptionis requiritur: vel per viam tacite renuntiationis, & tunc sufficit *actum contrarium* privilegio exercere, dummodo ex circumstantiis, vel lapsu temporis præsumi possit actum contrarium animo renunciandi privilegio factum fuisse.

Addit verò exceptiones, ut I. circa privilegia nemini onerosa tam affirmativa v. g. dispensandi, absolvendi, consecrandi &c. quam negativa, v. g. non jejunandi &c. quæ ex plurium sibi ad stipulantium opinione docet per non usum aut usum contrarium haud quaquam perire, cum in similibus non usus vel usus contrarius sit actus liberae voluntatis, qui non inducit præscriptionem vel renuntiationem: præsertim si privilegium non consistat in uno solo actu, sed habeat causam successivam & effectum reiterabilem *arg. l. voluntaria C. de Excusat. tut.* & idem docet in qq. Canon. *De Pralat. elect. Dilectæ disp. 9. 225.*

II. Tradit, privilegia concessa principali-

ter in favorem Ecclesiæ, alteriusque communitatis, non posse tolli per renuntiationem particularium personarum v. g. Prælati, Liberti, nisi superveniat tempus præscriptum legitimum. Ceterum autem quod in ipso respondendum sit ad textum in d. c. *in terra*, h. t. ubi tacita renuntiatione Monasterium habetur pro sufficienti, citi temporum annorum ad præscriptionem requisitam fuerit elapsum, ulterius non explicat, ad Suarez. d. l. c. 24. n. 18. & 24. & ex eodem in d. c. *si de terra*, sub. n. 7. singulariter notavit, quod hæc sit privilegiorum natura, ut per non usum amittantur: & sub hæc conditione ab initio intelliguntur concessa tam respectu Ecclesiarum, quam communitatum.

Quid ergo in re tam perplexa dicendum: expediret sane in hac DD. declaratione, quæ in praxi frequenter magna præcisa secum trahere potest, aperientem præ declarationem habere, interim tunc expressè ab aliquo S. Pontifice emanet, cuiuslibet eorum relinquo, quam ex relictis opinionibus tanquam probabiliorum sequi velit. Alio salvo meliori iudicio, videtur difficultatium minium facillime enodari per illam exceptionem, quam sepe citat Gloss. in d. c. *accidentibus*, h. t. attulimus, nimirum quod mentio de 30. & 40. annis in d. c. *in terra* cum narratio facti, non dispositio nisi de verò privilegio amittantur eodem tempore, quo contra jus commune præscribitur. In Gloss. quamvis textu expresso non firmatur plurimum tamen rationabilis est, quod privilegium lex privata est, ut in *prælati*, h. t. dicitur, & cum lege communi in causa vacante & materiali convenit: Imo contra majorem parte in formali, & potissimum tantum in finali differt, quod lex communi ad publicam utilitatem, privilegium vero privatam tendat, ex hac ipsa tamen differe-

tia validum argumentum à majore ad minus duci potest; si enim lex communis publicam utilitatem concernens spatio v. g. 10. annorum per non usum abrogari potest, ergo multo magis privilegium privatam tantum utilitatem respiciens, præsertim si sit contra jus commune, aut in præjudicium tertij, quod alias restringi meretur, & favorabilis est ad jus commune reductio. Abb. in cap. fin. de Consuet. n. 19. & Felin. in c. cum accessissent. de Constit. de hac tamen reductione ad jus commune, quanto tempore fiat, & de doctrina Abbatis & Felini. ad. II. videatur Gonzalez ad reg. 8. Cancell. Glossa. 7. n. 9. & multis seqq.

Sed jam videamus quanto tempore per non usum, vel usum contrarium juri communi derogetur? Fatetur Menoch. de Arbitr. Jud. lib. 2. cent. 1. cas. 83. n. 6. non esse jure definitum tempus ad introducendam consuetudinem contra legem, & ideo iudicis arbitrio relinquendum, qui juxta levitatem vel gravitatem materiam, super qua consuetudo introducta prætenditur, etiam contra Ecclesias aliquando decem, aliquando quadraginta, & aliquando immemorabile tempus determinare debeat. Idem penè docet Valentinus, tit. Decretal. de Consuetudine. §. 2. num. 2.

Alij verò distinguunt, an lex ab initio nunquam fuerit in usum deducta; vel an fuerit aliquando deducta, sed postea contrario usu intermissa? Priori casu censent spatium decem, etiam contra legem. Ecclesiasticam sufficere, posteriori autem contra legem Civilem decennium, contra Ecclesiasticam 40. annos requiri Garc. de Benefic. p. 7. c. 1. n. 137. Navar. in Man. confess. cap. 23. n. 40. 41. & 62. Erasimus à Chokier de Jurisd. Ord. in exempt. p. 1. q. 50. n. 26. Zoëf. ad tit. Decretal. de Consuetud. num. 24. Laym. in Theol. Moral. lib. 1. tract. 4. c. 3. n. 4. ubi plures allegat.

ENGEL IN DECRET. LIB. V.

Et ista opinio videtur optimè ad nostrum propositum accommodari, atque per eam plures textus & DD. inter se conciliari posse, ut scilicet illi, qui amissioni privilegiorum ex non usu quadraginta annos præscribunt, intelligantur de privilegiis semel receptis & usitatis; qui verò minori tempore v. g. 10. annorum contenti sunt, intelligantur vel de jure Civili, vel etiam de jure Canon. in privilegiis, quæ nunquam in usum devenerunt.

Specialis quidem adhuc superest ratio dubitandi circa d. c. si de terra. 6. h. 1. ubi privilegium immunitatis à solvendis decimis pridem fuit Ordini Cist. concessum, & utique etiam saltem in aliis locis in usum deductum, & tamen minori tempore, quam 40. annis amissum. Sed sciendum est, quod privilegium Cisterciensium, & aliorum monachorum, ne teneantur de laboribus suis dare decimas, sit clausum in corpore Juris. c. decimas. 47. causa. 16. q. 1. c. ex parte. 10. cum seqq. X. de Decimis. ideoque comparatur legi communi, juxta dicta superius sub n. 2. sicut ergo lex potuit in uno loco fuisse, & non in altero, ita quoque tale privilegium, si ab erectione Monasterij ejus usus per longum tempus fuerit non tantum intermissus, sed insuper contra privilegium nemine cogente actum, forsan autem nonnunquam talibus novis religionis ex justa causa per restitutionem in integrum succurreretur. Arg. L. un. C. Si adversus usucap. junct. c. 1. de integ. rest. Quod si quis in favorem Religionis interpretationem singularem tentare veller, & dicere, hic nos versari in casu medio, ubi privilegium Ordini concessum partim receptum est, partim non receptum quoad specifica loca, ideoque S. Pontificem, in d. c. si de terra. plus quam 10. & minus quam 40. annos scilicet 30. statuisse, putarem non omni probabilitate destitui. Licet autem objici posset, idem consequenter de-

Q99 999 bere

bere dici de alijs legibus, quæ in aliquibus locis receptæ, & in alijs receptæ non sunt; assignabilis tamen foret disparitas, quod inter locum & locum minor sit connexio, quam inter Monasteria ejusdem Ordinis, ut nihil dicamus, quod ipsum per aliam legem vel Canonem (abstrahendo à præfenti) decimum non sit, quanto tempore lex præsertim Canonica alicubi recepta in particulari loco aboleatur.

Cur autem Ecclesia minori tempore amittere debeat privilegium nunquam ab initio in usum deductum, quàm deductum & postea intermissum? ratio non incongruè assignari potest, quod jus privilegij semel in usum deductum quoad proprietatem & possessionem verè incorporatum sit Ecclesie, ideoque sicut alia jura incorporalia Ecclesie sine debitis solennitatibus, aut legitima præscriptione alienari nequeat, at verò privilegium, cujus usus & possessio nunquam cæpta est, videtur comparari posse rei nunquam traditæ, seu Ecclesie bonis incorporatæ, prout in servitutibus aliisque juribus incorporalibus usus sciente & patiente adversario traditionis loco habetur. *l. 3. ff. de Usufructu. l. fin. ff. de Servitutibus. l. 1. §. 2. ff. de Servit. rust. præd.* quales res ex communi DD. sententia etiam sine solennitate renunciari possunt, cum potius censeantur pleno jure non acquiri, quam alienari, *arg. l. 6. ff. Que in fraud. credit.* ut in Tit. de Reb. Eccles. non alien. diximus. vid. Sylv. v. alienatio. n. 14. Riccius in praxi aurea. p. 1. resol. 92. & proinde hæc ipsa renunciatio per non usum longi temporis vel usum contrarium in privilegijs juxta naturam ipsorum facta censetur.

Illà quoque non est contemnenda interpretatio Barbolæ in d. c. si de terra. h. t. n. 5. circa diversitatem textuum in eod. c. si de terra. & in c. accedentibus. h. t. quod

in cap. accedentibus. ideo 40. anni fuerint expressi, quia ibi agebatur de vera præscriptione Monachorum contra Templarios, cum de jure communi decimæ ad Monachos non pertinebant; at verò in c. si de terra. non fuerit opus præscriptione ex parte Canoniorum, utpote ad quos in illo casu per Parochiali spectabant decimæ, sed tantum renunciatione & amissione privilegij ex parte Cisterciensium, (quæ ex non usu, vel potius usu contrario longo tempore communi præsumitur) eaque facta ipso jure decimæ Canonicos redibant.

Textum porro in c. cum accessisset de Constitut. ubi unico actu videtur renunciari posse privilegio, explicat Barb. not. num. 6. quod istud privilegium non habuit relictum successivum, sed unico effectu constituitur, & ideo per unicum actum contraventionis tolli potuerit, sicut enim extractio dignitatis (de qua in illo cap.) unico actu perficiebatur, ita contraventio unico actu, ut ea de novo erecta & privilegium restitutum censeatur. Quod si verò privilegium haberet relictum successivum & esset reiterabilem, v. g. non solvendi decimæ vectigalia &c. ceteris cum Suar. d. d. l. c. 35. num. 12. & seq. per unum actum contraventionis non amitti privilegium, immo exinde adversario quasi possessionem in ordine ad præscribendum contra privilegium.

VI. Perdatur privilegium, si cesset causa finalis, ob quam datum est, secundum regulam, quod cessante causa cesset effectus, cum cessante. 60. de Appellat. Interim tamen ordinariè (nisi saltem constet de mente conditoris) dependeat quidem privilegium causa finali in produci, non verò in cessare, ideo habebit locum alia regula 77. de Res in 6. quod factum legitime retractari debet, licet casus postea eveniat, à quo non

potuit inchoari. V. g. si Monasterio ob eius temporis inopiam concessum sit privilegium decimandi in aliena Parochia, vel exemptio à decimis in propriis agris, non expirabit hoc privilegium, licet Monasterium postea facultatibus augeatur. Zoës *h. t. n. 22.* Quare hic quintus modus amittendi privilegium tunc præcipuè procedit, si finis non tantum cesset negativè, sed contrariè, si scilicet usus privilegij ratione mutatae materia, vel circumstantiarum fiat illicitus & injustus; vel si in ipsiusmet privilegij detrimentum cedat: veluti Clericus minorennis in causis beneficalibus agere potest in iudicio sicut majorennis. *c. ult. de iudicio. in 6.* non tamen propter hoc privilegium tanquam majorennis à beneficio restitutionis in integrum excluderetur, quod enim ob gratiam alicujus est introductum, non debet in eius odium retorqueri. *c. quod ob gratiam. 61. de R. l. in 6.*

VII. Demum amittitur privilegium revocatione concedentis, vel ejus heredum: est enim hæc ordinaria natura privilegiorum, ut sub tacita revocationis conditione dari soleant, prout cum Gloss. communiter sentiunt interpretes *ad c. n. vlt. 13. de iudicio. & ad reg. 16. juris in 6.* Sunt autem hæc aliqua breviter notanda.

I. Si superior privilegio addiderit clausulam, *ad beneplacitum meum. quamdiu volvero &c.* expirabit privilegium sine alia revocatione sola morte concedentis, quia per mortem interruptitur ejus voluntas, & beneplacitum. *c. si gratiose. 5. de Rescriptis in 6. juxta L. 4. ff. Locati.* secus est, si v. g. dixerit: *ad beneplacitum sedis Apostolicæ, vel Episcopalis:* quia ipsa sedes non moritur. *d. c. si gratiose.* Item si dicitur: *donec revocavero &c.* nihil immutatur morte concedentis, quia ex vi & genuino sensu talium verborum requiritur positiva & actualis revocatio. Cov. *Variarum Resolut. lib.*

3. cap. 15. Illud quoque speciale est ex reg. Cancell. 9. & 15. quòd *indultum seu privilegium conferendi beneficia reservata* per creationem novi Pontificis revocetur, & consequenter ejus renovatio denuò perenda sit. Interim nihil videtur ob stare, quin sede Papali vacante exerceri possit, præsertim si beneficia sint tantum ex regulis Cancellariæ reservata, ut in mensibus Papalibus, regulæ enim Cancellariæ morte S. Pontificis expirant, & Sede vacante non obligant, ut *in lib. III. in tit. de Prabend.* dictum, ubi de regulis Cancellariæ & Concordatis Germaniæ actum est: hinc non inconvenienter circa *indultum conferendi beneficia reservata* pronunciari potest, quòd *vivat mortuo etiam summo Pontifice* (ut superius *n. 16.* traditum) *& mortuis regulis Cancellariæ* (quæ Sede vacante non ligant) *Pontifice autem & regulis reviviscentibus moriatur, & resurrectione indigeat.* Inter Regulam autem 9. & 15. hoc interest, quòd in illa sit quidem amplior derogatio & revocatio cum multis efficacibus clausulis, sed ratione reservationis mensium tantum; in Reg. autem 15. sit quidem generalis revocatio indultorum circa beneficia reservata, sed loquatur tantum de indultis ad vitam alicujus, vel aliud certum tempus concessis, neque habeat valde amplas clausulas, vid. Chokier *in reg. Cancell. ad reg. 8. Cancell. & reg. 14.* ubi *in reg. 8. Gloss. 14. n. 4.* etiam illud notabile ponit, quòd indulta & privilegia per has regulas revocata sede Papali vacante mortuis regulis reviviscant, usquedum denuò creato novo Pontifice revocentur, vel ab eodem approbentur.

II. Privilegia data non subditis aut causâ remunerationis, vel per viam conventionis non revocari, nisi ex causa publica, supra in §. i. diximus. Et docet Bald. *in L. ult. ff. de Senatoribus.*

III. Per legem generalem non derogatur particularibus privilegiis, nisi eorum mentio fiat, vel addatur clausula: *non obstantibus quibuscumque privilegiis sub quacunque forma concessis*: quia lex generalis tollit aliam generalem prius latam sibi contrariam, sed non particularem legem, statutum, vel consuetudinē. *c. 1. de Constitut. in 6.*

IV. Lex generalis sine expressa & speciali mentione non tollit privilegia clausa in Corpore juris, & prius per legem generalem certis personis data. Imò et si lex posterior habeat clausulam: *non obstantibus privilegiis, &c.* volunt tamen DD. hanc clausulam (nisi aliter constet de mente legislatoris) non intelligi de privilegiis clausis in Corpore juris, utpote quæ non sint simpliciter privilegia, sed etiam leges communes. Barb. *ad principium hujus tit. num. 8. V. g.* si Pontifex mandat, fructus clericorum obceptorum de suis beneficiis sequestrari per Episcopum ad solvenda debita non obstantibus privilegiis; per hanc legem non censeretur comprehensum privilegium *c. Odoardus. 3. de Solutionibus*, ex quo Clericus obceptoratus non tenetur in solidum, sed quantum facere potest deducta congrua sustentatione, sed fortassis tantum privilegium exemptionis à Jurisdictione Episcopi. &c.

V. Si contra privilegium prius concessum concedatur alteri novum privilegium vel rescriptum, censetur hoc posterius privilegium per rescriptum tacita veritate & subreptitè obtentum, adeoque invalidum, nisi de priori fecerit mentionem. *c. 1. & c. cum ordinem. 6. ubi. Gloss. & Panor. de Rescriptis. c. ex parte. 12. de Officio delegati*, vel nisi prius privilegium fuerit generale, posterius verò speciale; generi enim per speciem derogatur. *c. generi. 34. de R. l. in 6.* & exemplum videri potest *in c.*

dundum. 14. §. nos igitur. &c. quatuor. bi. 30. de Præbendis in 6. Sed & hinc non procederet, si per speciale privilegium alteri in jure qualiter grave præjudicium rireretur teste Pan. *in c. ex l. in 9. de Presbyterorum.*

Postremo privilegii revocatio, ut effectum habeat, debet privilegio utantur à superiore, ne alias plura incommoda quantur, si privilegiatus ex ignorantia revocationis uteretur suo privilegio, et tunc verò adversa postea talis usus vel actus fecutus impugnaretur; si tamen evenerit fieret per legem generalem cum illa clausula *non obstantibus quibuscumque privilegiis* sufficeret generalis promulgatio, qua tunc in promulgatione legum servari debet. Sanch. *de Matrimonio. lib. 3. d. 1. §. 1.*

§. IV.

In specie de Privilegio Exemptionis à Jurisdictione Episcopi vel Ordinarii.

SUMMARIUM.

22. Exemptio quid & quæ sit?
23. Exempti alii nullius diocesis, nisi in illius diocesi.
24. Exemptio in capite & membris quid?
25. Eximere quis possit?
26. Exemptio acquiritur etiam prescriptione.
27. Episcopus habet fundatam iurisdictionem in exemptis, & ibi an pendente litte possit in jurisdictione.
28. Exemptio quibus verbis probetur.
29. In loco exemptio non potest Episcopo extingui tentiofam jurisdictionem.
30. Potest tamen ibi celebrari litina, non tamen actus Ordinis exerceri.
31. Episcopus procedit aliquando contra exemptos delegatus, aliquando ut Ordinarius.
32. Exemptus c. 1. h. t. in 6.
33. Regularem exemptum deringentem qui per
34. Ab Episcopo procedente contra exemptum qui

Cum in *h. t.* frequentissima fiat privilegij exemptionis mentio, & in praxi crebra inter exemptos & Ordinarios sint iurgia, ideo quaedam saltem certiora ad intellectum Jurium & Authorum de hoc jure loquentium necessaria exponam.

Sciendum igitur I. exemptionem esse privilegium, quo persona aut locus à jurisdictione Episcopi vel Ordinarii subtrahitur, & summo Pontifici immediatè subijcitur.

Dico: *persona* aut *locus*: est enim exemptio alia *personalis*, quæ certæ personæ, alia *localis*, quæ certæ Ecclesiæ, Monasterio, vel etiam territorio conceditur. Possimus addere exemptionem *mixtam*, quæ scilicet *loco & personæ* adhæret, prout diversis Religiosorum ordines non tantum quoad sua Monasteria, sed etiam ad personas suas, ubicunque existant, exempti sunt. *c. cum capella. 16. hoc tit.*

Sciendum II. exemptos alios dici *nullos Diocesis*, alios *in Diocesi quidem, sed non de diocesi*. Nullius diocesis sunt, qui habent speciale territorium, ac populum exemptum, ubi jurisdictionem quasi Episcopalem exercent, ac Ordinarii nomine veniunt, quamvis ipsi Episcopi non sint, sed tantum Praeli, vel Praepositi aut similes. *In diocesi, sed non de diocesi* dicuntur, qui quidem quoad suas personas, vel particularem aliquem locum V. g. Monasterium exempti sunt, certum autem populum aut territorium exemptum non habent, sed intra fines certæ diocesis sive Episcopatus existunt.

Sciendum III. Aliam exemptionem esse *tam in capite, quam in membris*, quando scilicet non tantum principalis locus, sive Monasterium aut Collegium exemptum est, sed etiam omnes capellæ, beneficia & Parochiæ annexæ. Aliam autem *in capite tantum*, quando tantum ipse principalis locus exemptus est, non autem annexæ Pa-

rochia, vel beneficia *c. ex ore. 17. h. t.* Quo posteriori casu illud notandum est, quod Abbas v. g. exemptus pro talibus locis non exemptis Episcopo reverentiam exhibere, ad Synodum diocesanam comparere, ejusque mandata super illis membris suscipere teneatur, ita tamen, ut in Synodo diocesana prerogativam & primum post Episcopum locum obtineat. *d. c. ex ore.*

Sciendum IV. exemptionem praesertim 25 in capite & membris regulariter tantum à summo Pontifice concedi, quia ipse solus potest juri Episcopatum derogare; aliquando tamen ex justa causa, & accedente Capituli consensu posse etiam Episcopum aliquam Ecclesiam suæ diocesis à sua jurisdictione eximere & loco exempto unire, adeo quidem, ut talem exemptionem amplius revocare non valeat, docet Barb. de Officio Episcopi. parte 3. allegat. 89.

Sciendum V. exemptionem non tantum 26 acquiri privilegio, sed etiam praescriptione 40. annorum, maxime quoad membra non exempta, si caput exemptum sit, *d. c. ex ore. & c. auditus. 15. c. cum olim. 18. de Praescript.* Optimè Panor. in *c. cum non liceat. 12. circa finem. de Praescript.* Non obstat. quod contra obedientiam & visitationem non admittatur praescriptio. *d. c. cum non liceat. & c. cum ex officio. 16. de Praescript.* 14. enim non posse praescribi contra obedientiam *extinctivè*, ita ut nulli debeatur obedientia, posse tamen *translativè*, ut alteri quam Episcopo, scilicet summo Pontifici vel Abbati obedientia exhibeatur. Barb. d. p. 3. allegat. 128. n. 3. & 8.

Sciendum VI. Episcopum habere intentionem fundatam in jure contra omnes in sua diocesi existentes, ita ut qui se exemptum dicit, hanc exemptionem coram viris prudentibus & non suspectis ab Ordinario deputandis probare debeat. *c. cum persona*

7. h. t. in 6. An autem pendente lite super exemptione Ordinarius possit uti sua jurisdictione, distinguitur in eodem c. 7. an is, qui se dicit exemptum, alleget privilegium validum; vel prescriptionem unam cum privilegio, quod licet in se minus forsitan subsistat, præstat tamen titulum præscribendi vel denique an se fundet in sola prescriptione alicujus privilegij. Primis duobus casibus deciditur, suspendendam esse Episcopi jurisdictionem, & alterum relinquendum in possessione exemptionis. In tertio autem casu etiam pendente lite Episcopum uti posse sua jurisdictione. Verum hujus tertij casus decisio ita declaranda est, ut non procedat, si quis fuerit in possessione exemptionis longiori tempore & considerabili, sicut ex decisione Rotæ Romanæ probat Barb. d. p. 3. allegat. 127. n. 41. & tradit Oliv. Beltram. in addit. ad Greg. XV. decis. rotæ. 312. Riccius in Praxi aurea tomo 4. resolut. 303. in fine. Est enim regula communis juris, quod pendente lite non debeat aliquis privari commodo sua possessionis secundum Rubricam & text. c. 1. & 2. Ut lite pendente nihil innovetur. in dubio autem non censetur derogatum juri communi, quod multis vigiliis fuit promulgatum juxta textum in L. si quando. 35. in princ. Cod. de Inofficioso testamento. Quod si per Episcopum vel Deputatos ab eo contra exemptionem pronuntiatum fuerit, dabitur appellatio ad sedem Apostolicam, per quam appellationem denuo jurisdictioni Ordinarii suspenditur.

28 Quibus autem verbis in literis Apostolicis probetur vel concedatur exemptio, traditur in c. per exemptionem. 9. c. si Papa. 10. h. t. in 6. videlicet si Papa dicat, aliquam Ecclesiam esse exemptam. liberam, juris B. Petri, ad sedem Apostolicam nullo medio pertinere; vel si quosdam in speciales sub-

ditos recipiat. Non verò probatur exemptio si quosdam recipiat in speciales, necne etiam si priora verba ponantur in literis, quæ non sunt concepta principate super exemptione, sed super alia causa tunc talia verba, per quæ aliqua Ecclesia dicitur exempta; tantum narratæ, & potissimum ex suggestione parium, non deservit, & in ordine ad probandam exemptionem censetur infera. d. cap. si Præ-

Sciendum VII. locum exemptionis cum extra diocesim judicandum esse a proinde sicut Episcopus, vel quævis alia iudex contentiosam jurisdictionem extra territorium exercere & artem provinciali federe non potest, nisi licet a propria diocesi violenter expulsi, extra loco exempto. c. cum Episcopus. 7. de officio Ordinarii in 6. Clem. unius de iis competenti.

Celebrare tamen divinis, vel coronari celebrari etiam in Pontificalibus in co exemptio, est specialiter concessum Archiepiscopo & Episcopo in Clem. Archiepiscopo. 2. h. t. dummodo sub prætextu concessionis non usurpet jurisdictionem aut molestiam; vel gravamen illi iuris Text. Barb. & DD. in d. Clem. ac licet exemptus sit in Provincia, vel Diocesi propria adedque sedes si nullus, vel alteratus fuerit. Alios quoque actus Ordinarii talis, ut consecrationes vel ordinationes in locis exemptis sine licentia superiorum loci ac etiam Ordinarii, in cuius diocesi eius exemptus situs est, non videtur competere Episcopis in 7. Coarctij Trid. sess. 4. Refor. c. 15. & notat. Quaranta in Summa Bullarum verb. Archiepiscopi aut Episcopi sub n. 32.

Sciendum VIII. Episcopum habere potest casibus in exemptos jurisdictionem quando delegatam, aliquando ordinariam

am: delegatam tunc censetur habere, quando in Canone sive jure dicitur, ut contra exemptos *authoritate Apostolica* vel *tanquam Sedis Apostolica* delegatus procedat, sicut diximus superius in *Lib. III. in Tit. Ne Sede vacante & in Tit. de Officio delegati*, & exempla passim occurrunt in *Trid.* quæ alijs locis juxta suas materias posuimus. *Ordinaria* verò tunc datur Episcopo in Exemptis, quando ei simpliciter conceditur jurisdictione, vel illa clausula additur: *non obstantibus privilegiis & exemptionibus quibuscunque*: tunc enim remoto exemptionis privilegio procedit Episcopatus tanquam Ordinarius.

Præter alia habetur exemplum multum allegari solitum in *c. 1. h. t. in 6.* ubi Episcopo datur simpliciter jurisdictione in Exemptos, si in sua diocesi extra locum exemptum deliquerint, contraxerint, aut pro re non exempta conventi fuerint. Attamen hanc interpretationem interpretatur *Cov. Practicarum 99. c. 11. n. 5.* quod procedat, si exemptio sit certo loco circumscripta, non autem si sit mixta, loco & persone annexa. Quæ interpretatio non tantum confirmatur e: eodem *c. 1. §. in eos. item ex c. cum capella. 16. X. h. t.* sed etiam ex Concilio Trident. *d. sess. 6.*

c. 3. ubi contra Regularem exemptum extra Monasterium delinquentem Episcopus non simpliciter, sed tanquam Sedis Apostolicæ delegatus procedere potest. Et hoc intelligitur de eo, qui ordinariè vel saltem per longius tempus solet degere extra Monasterium, in loco non exempto, si verò delinquens extra Monasterium solet ordinariè in Monasterio exempto vivere, primariè hujus delicti iudex erit Abbas. *Trid. sess. 25. de Regularibus. c. 14.*

Porro si Episcopus procedat, ut delegatus Sedis Apostolicæ ab eo ad summum Pontificem tanquam delegatam, si verò ut Ordina-

rius ad Metropolitanam appellandum erit. *Barb. d. p. 3. allegat. 92.* quia tamen summus Pontifex cum omnibus inferioribus judiciis concurrentem jurisdictionem habet, & quilibet omisso suo Ordinario potest immediate apud Sedem Apostolicam agere, ut in *tit. de Officio ordinarij* dicitur, ideo non videtur prohibitum exemptis, indifferenter ad Sedem Apostolicam appellare, quod aliquando expedit pro cautela, ne successive inferiores iudices majorem contra ipsos jurisdictionem quarant, præsertim quando dubium est, an Episcopus ordinariè vel delegatè potestatem procedat, veluti quando in Canone additur particula, *ut etiam tanquam Sedis Apostolicæ* delegatus procedere valeat.

Ceterum Jurisdictio generaliter in aliquo casu data Episcopis non comprehendit exemptos, nisi specialis eorum mentio fiat. Consuetudo quoque & præscriptio contraria Jurisdictioni Episcoporum derogare potest; item & supplicatio apud Sedem Apostolicam cum expositione gravaminum: Sicut hæc & alia videri poterunt apud *Barb. locis cit.* & apud *Erasmum à Chockier*, qui specialem tractatum *de Jurisdictione Ordinarij in exemptos* edidit.

TIT. XXIV. & XXXV.
De Purgatione Canonica
& Vulgari.

SUMMARIÆ.

1. Purgatio quid sit & estque duplex Canonica & Vulgari.
2. Purgatio Canonica indicatur infamato de crimine, quod tamen non est notorium, nec sufficienter probari potest.
3. Quæ solemnitate fiat purgatio Canonica.
4. De Jure Civilis, & etiam de Jure Canonico in personis vilibus aut infamibus purgationis ordinariè locus non est.